

ИПА Програм прекограничне сарадње Србија-Црна Гора 2021-2027

Билтен број 12
јул 2025.

О ПРОГРАМУ

Србија и Црна Гора улазе у ново поглавље прекограничне сарадње –
Ускоро први позив у оквиру ИПА III перспективе

Србија и Црна Гора настављају да јачају партнерства кроз нову ИПА III перспективу, која доноси нове могућности за развој прекограничне сарадње. Очекује се да ће током 2025. године бити објављен први јавни позив за подношење предлога пројеката у оквиру овог програма.

Овим првим позивом биће на располагању укупно 5,4 милиона евра бесповратних средстава из фондова Европске уније, намењених пројектима који унапређују квалитет живота у пограничним подручјима Србије и Црне Горе.

Изабрани приоритети за финансирање обухватају:

- Подршку запошљавању и мобилности радне снаге, јачање социјалне и културне инклузије преко границе,
- Подстицање туризма и очување културног и природног наслеђа.

Очекује се велико интересовање јавног, цивилног и приватног сектора за овај позив, будући да он представља значајну прилику за развој заједничких пројеката, унапређење локалних услуга и промоцију региона као атрактивне и повезане територије.

ИПА III програм наставља традицију успешне сарадње из претходних циклуса, али са још јачим фокусом на инклузиван и одржив развој.

www.cbcsrb-mne.org
www.facebook.com/PrekograničniProgramSRBMNE
www.cbc-srb-mne.euzatebe.rs/en/

Посета успешним пројектима прекограничне сарадње између Србије и Црне Горе

Представници Делегације Европске уније у Републици Србији и представници Заједничког техничког секретаријата Програма прекограничне сарадње Србија – Црна Гора обишли су 3. и 4. јуна успешно реализоване пројекте у оквиру Програма.

У Ивањици су посетили успешно реализован пројекат „Чиста заједница за одрживо окружење и природу – ЧИСТО “ и обишли подземне контејнере и ново возило за прикупљање отпада набављене кроз пројекат. Пројекат су партнерски реализовале општине Гусиње и Ивањица. Са укупном вредношћу од 389.635 евра, од чега је чак 330.800 евра допринос ЕУ, „ЧИСТО“ је допринео конкретној користи грађанима ових општина.

Никола Бертолини, шеф Одељења за сарадњу Делегације Европске уније у Србији, том приликом је нагласио да ЕУ наставља да улаже у одржив развој кроз пројекте попут „Чисто“.

Након посете Ивањици, делегација је обишла и рециклажни центар ЈКП „Градска чистоћа“ у Новом Пазару. Пројекат „БЕСТ-Сарадња у управљању отпадом – До одрживе животне средине“ реализован је у партнерству са Општином Мојковац, Центром за екотоксиолошка испитивања из Подгорице и НАЛЕД-ом из Републике Србије. Кроз овај пројекат Нови Пазар је добио 1.500 канти за разврставање рециклабилног отпада и доставно возило а у општинама је успостављен процес примарне селекције отпада.

Директор ЈКП „Градска чистоћа“ Фарук Суљевић подсетио је да подршка ЕУ траје више од деценије, још од 2014. године. Кроз пројекте, укључујући и прекогранични са Црном Гором, ушло се у процес примарне рециклаже, рекао је Суљевић.

Другог дана посете, представници Делегације Европске уније у Републици Србији и представници Заједничког техничког секретаријата Програма прекограничне сарадње Србија – Црна Гора, обишли су нову туристичку атракцију – ФератаЂурђевица у Тутину. Ова ферата је настала кроз пројекат „Виа ферата– Пењањем до откривања лепота Пиве и Ибра“.

Пројекат су заједнички спровели Општина Плужине и Општина Тутин, ИНТЕР и Парк природе Пива.

„Ово је фантастичан пројекат који је суфинансирала Европска унија а спроведен је захваљујући локалној иницијативи грађана и организација, који су веома професионални у обезбеђивању ове структуре и реализацији нечега што је сада готово свима доступно.“ – рекао је Бертолини приком пењања на ову ферату.

Ефикасније управљање отпадом у пет јединица локалне самоуправе у Србији и Црној Гори

Пет локалних самоуправа – Нови Пазар, Тутин, Мојковац, Бијело Поље и Колашин – унапредило је знања и капацитете у области управљања отпадом, захваљујући пројекту „БЕСТ – Сарадња у управљању отпадом – До одрживе животне средине“, који је НАЛЕД спровео уз подршку Европске уније и у партнерству са Центром за екотоксиколошка испитивања.

Циљ овог пројекта био је да се унапреди систем прикупљања и рециклаже отпада у пограничном подручју између Србије и Црне Горе, уз јачање капацитета локалних самоуправа и јавних комуналних предузећа у области примарне селекције отпада и подизање свести грађана о значају правилног управљања отпадом и очувања животне средине.

Током трајања пројекта одржана су четири тематска тренинга за представнике локалних самоуправа и јавних комуналних предузећа, као и четири тренинга намењена организацијама цивилног друштва. Ови едукативни сусрети допринели су размени знања, разумевању регулаторног оквира, јачању техничких капацитета и подизању свести запослених у јавној управи о принципима циркуларне економије.

Један од значајнијих сегмената пројекта била је и студијска посета Аустрији, током које су учесници имали прилику да се упознају са савременим и ефикасним моделима управљања отпадом, укључујући примарну селекцију и његову прераду у електричну и топлотну енергију.

Главна активност на пројекту је набавка 2.000 канти за одвајање отпада по принципу две посуде – на територијама Новог Пазара и Мојковца – као и пресе за балирање отпада за ЈКП Мојковац. Нови Пазар је, захваљујући оствареним уштедама, набавио и специјализовано возило за прикупљање отпада, чиме су технички капацитети ове локалне самоуправе додатно ојачани.

„Важно је да радимо на развијању система примарне селекције, што подразумева сакупљање и одвајање отпада на самом извору. Истраживања НАЛЕД-а нам говоре да већина грађана не одваја отпад, јер немају услова за то, док само петина истиче да нема навику да рециклира. Такође, показало се и да би додатној мотивацији допринела, пре свега, већа близина комуналних канти и рециклажних острва за прикупљање различитих врста отпада, као и увођење одређених подстицаја. Србија у области управљања комуналним отпадом добро стоји што се тиче прописа и њихове усклађености са регулативом Европске уније, али потребна су даља улагања у њихово спровођење“, рекла је Сања Кнежевић Митровић, шефица Јединице за заштиту животне средине у НАЛЕД-у.

Serbia – Montenegro

У циљу успостављања дугорочног и одрживог система управљања отпадом израђено је и пет стратешких докумената јавних политика:

- Анализа стања и препоруке за управљање стакленим амбалажним отпадом за Нови Пазар
- Анализа стања и Мапа пута за циркуларну економију за општину Тутин
- Анализа стања за успостављање система за управљање амбалажним отпадом за Црну Гору
- Анализа стања и Мапу пута за циркуларну економију за Мојковац, Колашин и Бијело Поље
- Локални план за управљање отпадом за општину Мојковац

Документи су представљени на радионицама одржаним у Србији и Црној Гори, а њихово усвајање у Новом Пазару и Тутину потврђује спремност и посвећеност локалних власти спровођењу конкретних корака ка одговорном управљању ресурсима. Ипак, приметни су недовољни капацитети локалних самоуправа да све што им је делегирано спроведу на добар начин са ресурсима и финансијама којима располажу.

Зато пилот пројекти попут “БЕСТ – Сарадња у управљању отпадом – До одрживе животне средине” могу да буду велики подстицај, посебно за мање средине, како би се из комуналног отпада издвојили, пре свега, ресурси које је могуће рециклирати као што су ПЕТ, алуминијум, картон и папир, вишеслојна картонска амбалажа и стакло. Укупна вредност пројекта је 374,826.35 ЕУР од чега Европска унија финансира 318,602.40 ЕУР.

Стаза здравља у Прибојској Бањи

Прибојска Бања је најпосећенија туристичка дестинација у општини Прибој, јер посетиоцима може да понуди здравствени третман у базенима термалне воде затвореног типа, спа базену са термалном водом и спа базену на отвореном. Поред овога, посетиоци имају могућност да посете манастир Свети Никола из XII века који се налази у непосредној близини бањског комплекса. Манастир је посебно познат по ризници предмета и накита из средњег века коју су монаси приликом турских освајања сакрили у темељима манастира, а који су пронађени седамдесетих година прошлог века и представљају непроцењиво културно благо. Посетиоцима Прибојске Бање одувек је недостајала стаза за шетњу. Због тога је Туристичка организација Прибој као једну од главних активности на пројекту „Мегдан за Илиндан-историјски догађаји и туризам на отвореном“ планирала изградњу стазе здравља. Стаза здравља изграђена је 2024. године и дугачка је око 1.500 метара, а широка између 1,90 и 2,5 метра. Завршни слој стазе је ситан туцаник. Стаза пролази кроз мешовито шумско подручје са четинарским и листопадним дрвећем са благим успонима и падовима. На самој стази налазе се клупе за одмор и кантице за одлагање смећа, набављене кроз пројекат. Поред стазе изграђени су:

- теретана на отвореном са 6 справа за вежбање
- дечије игралиште са 5 елемената за игру деце
- дрвена печурка за одмор

Једна од активности на пројекту била је и реконструкција историјских догађаја са перформерима, аниматорима и занатлијама демонстрирајући витешке борбе мачевима, копљима, хелабардама, сјекирама, турнир са копљима, витешко бацање сјекира, рвање, бацање камена, борбе са штаповима, обарање руку, употребу ратног средњовјековног лука и стријеле, масовне борбе витезова и слично. До сада су одржане три овакве манифестације и то у Прибојској Бањи, планини Лукавица и у манастиру Самоград код Бијелог Поља. Циљ ових манифестација је да се на прикладан начин прикаже начин живота, облачења, као и обичаји људи у средњем веку овог прекограничног подручја, али и музика, занатство и витешке борбе.

Имплементација пројекта прекограничне сарадње Србија-Црна Гора 2014-2020 „Мегдан за Илиндан-историјски догађаји и туризам на отвореном“ почела је 22. новембра 2023. године и трајаће до новембра ове године. Циљ пројекта је унапређење туристичке понуде Прибојске Бање и прекограничног подручја. Пројекат спроводи Туристичка организација Прибој, као водећи партнер, и Епархија будимљанско-никшићка и Туристичка организација Никшић као партнери на пројекту а укупна вредност је 324,931.10 ЕУР од чега је 76,47% учешће Европске уније.

Нове прилике за 50 НЕЕТ младих у прекограничном подручју

Регионална академија за повећање запошљивости НЕЕТ младих, коју координира Форум МНЕ у партнерству са Центром за омладински рад из Новог Сада, Канцеларијом за младе Нови Пазар и Грађанском иницијативом младих из Рожаја, пружа нову шансу младима који нису запослени, не школују се и нису на обуци (НЕЕТ популација) – кроз иновативни модел прекограничне обуке.

Пројекат је почео у фебруару 2024. године и траје две године, са циљем да се унапреди запошљивост младих узраста од 18 до 30 година из руралних делова прекограничног региона. Иницијатива се фокусира на превазилажење препрека у запошљавању младих, кроз јединствени приступ који обједињује развој меких вештина, дигиталних компетенција и предузетничког духа. Европска унија суфинансира пројекат са 203,891.54 ЕУР док кје укупна вредност 239,900.63 ЕУР.

У оквиру пројекта спроведено је свеобухватно истраживање о запошљивости младих, у којем је учествовало 200 испитаника, укључујући младе, послодавце и институције. Резултати су указали на јасан недостатак практичних дигиталних вештина, предузетничког размишљања и самопоуздања код младих.

Као одговор, основана је Регионална академија за обуке, уз подршку стручњака из области дигиталног маркетинга, омладинског рада и локалног бизниса из Србије и Црне Горе. Заједно су развили специјализовани седмомесечни програм обуке, прилагођен потребама тржишта рада у региону.

Кроз теренски рад, инфо сесије и кампању на друштвеним мрежама којом је обухваћено преко 120.000 младих, пројектни тим је успео да привуче скоро 100 пријава, од којих је одабрано око 50 учесника (већински жене) за учешће у програму.

Прва радионица из области меких вештина одржана је у Рожајама, а фокус је био на интерперсоналним и професионалним вештинама: комуникацији, лидерству, емпатији, управљању временом и пословној презентацији. У исто време, дигиталне обуке у Беранама и Новом Пазару улазе у завршну фазу. Теме обука укључују маркетинг на друштвеним мрежама, СЕО, имејл кампање, креирање садржаја и коришћење алата попут Chat GPT-а. Младима се пружа практично знање које траже локални послодавци, посебно микро и мала предузећа.

Ове обуке не само да попуњавају дигитални јаз, већ и граде самопоуздање и оспособљавају младе за самозапошљавање или почетне позиције у перспективним секторима.

У наредном периоду биће организовани Showcase дани за повезивање младих са послодавцима, стручне праксе за 10 изабраних учесника, као и Регионални камп са фокусом на стартап вештине и покретање сопственог бизниса. Овај пројекат представља важан корак ка стварању јаче, оспособљене и конкурентне радне снаге у прекограничном региону.

Промотивна тура кроз пројекат РЕСЕТ

У оквиру пројекта „Прекогранична рута – Зелене очи“ (РЕСЕТ), који спроводе Општина Никшић и Регионална туристичка организација Санџака, у сарадњи са Туристичком организацијом Никшић, реализована је прва тродневна промотивна тура осмишљена да прикаже лепоте и туристички потенцијал осам општина укључених у пројекат.

Током три дана, учесници су обишли чак 37 локалитета у општинама Никшић, Шавник, Жабљак, Пљевља, Пријепоље, Нова Варош, Сјеница и Нови Пазар, имајући прилику да на терену доживе разноликост природних и културних атракција које овај прекогранични регион нуди. Рута је водила кроз сликовите пејзаже, богато културно наслеђе и аутентичне локалне приче. Језера, манастири, џамије, музеји, и нетакнута природа – све је то део јединствене понуде коју ова нова туристичка рута нуди.

Промотивна тура реализована је у периоду од 11. до 13. јуна 2025. године, а окупила је 25 учесника, међу којима су били представници локалне управе, туристичке организације, медија, невладиног сектора, туристички водич, као и представници агенције за организацију догађаја. У свакој општини, учеснике су срдечно дочекали локалне туристичке организације и водичи, пружајући гостопримство, стручну презентацију и богат преглед потенцијала свога краја.

Ова промотивна тура била је прилика за размену идеја и обликовање будуће туристичке понуде. Учесници су кроз лично искуство и повратне информације помогли у финализацији итинерера који је развијен у оквиру пројектних активности.

Циљ овог догађаја јесте стварање атрактивне прекограничне руте која ће допринети развоју туризма, јачању регионалне сарадње и валоризацији природног и културног богатства.

У циљу додатне промоције туристичких потенцијала општина укључених у пројекат РЕСЕТ, развијена је и мобилна апликација Travel Reset која посетиоцима пружа преглед и информације о свим садржајима и атракцијама које нуди ових осам општина – од природних лепота до културно-историјских локалитета, манифестација и локалних понуда.

Пројекат „ЧИСТО“: Кроз заједничке акције до чистијих заједница

Пројекат „Чиста заједница за одрживо окружење и природу – ЧИСТО“, који су заједнички спровеле општине Гусиње (Црна Гора) и Ивањица (Република Србија), имао је за циљ да унапреди локалне капацитете за управљање отпадом и подигне свест грађана, а посебно младих, о значају заштите животне средине и адекватног управљања отпадом. Кроз низ конкретних активности и уз финансијску подршку Европске уније, створени су услови за бољу комуналну услугу, а ојачана је и веза грађана с простором у коме живе.

Један од највидљивијих резултата пројекта је значајно побољшање локалне инфраструктуре за управљање отпадом. Набављена су специјализована возила, подземни и кабасти контејнери, као и дрвене канте за одлагање отпада на туристички посећеним локацијама, попут Националног парка Проклетије и Парка природе Голија. Тиме су комунална предузећа у Гусињу и Ивањици добила техничке ресурсе неопходне за квалитетније обављање својих задатака.

Увођење нових процедура и организација студијских посета додатно су допринели јачању знања и размени искустава међу комуналним радницима и представницима локалних самоуправа, што доприноси дугорочној одрживости постигнутих резултата.

Поред унапређења комуналне инфраструктуре, пројекат је допринео и јачању свести код младих, нарочито основаца у две локалне заједнице, о адекватном управљању отпадом и заштити животне средине. Кроз едукативне радионице, еко квизове, кампове и креативне активности у школама, више од 650 ученика активно је учествовало у пројекту. Њихово учешће није било формално – млади су стварно допринели промоцији рециклаже, очувању природе и бољој информисаности својих вршњака.

Многи од њих по први пут су кроз кампове на Голији и Проклетијама боравили у природи на едукативан начин, учили извиђачке вештине, оријентацију, и развијали осећај за тимски рад. Осликавањем 2 мурала у школама у Гусињу и Ивањици послали су поруку која ће остати видљива генерацијама које долазе – о важности чистог окружења и личне одговорности.

Serbia – Montenegro

Сарадња две општине, из различитих држава, показала је да се заједнички проблеми могу решавати кроз међусобно разумевање и дељење ресурса. Током трајања пројекта, успостављена је снажна веза између локалних управа, комуналних предузећа, школа и цивилног сектора.

Таква прекогранична сарадња доноси дугорочне користи, не само због конкретних резултата, већ и због стварања осећаја да мале заједнице, када раде заједно, могу направити стварне помаке. Пројекат је тако поставио темеље за будуће иницијативе које се могу ослањати на стечена искуства и изграђено поверење.

Укупна вредност пројекта била је 389.635 евра, од чега је допринос Европске уније 330.800 евра. Пројекат је трајао од 24. децембра 2022. до 23. децембра 2024. године.

Катун и тематске стазе у центру туристичке понуде

Пројекат „Заједничке акције за развој руралног туризма“ значајно доприноси одрживом развоју прекограничног подручја Србије и Црне Горе, ослањајући се на богату природну и културну баштину катунских подручја (планина Дурмитор, Сињајевина, Пивске и Прошћенске планине) у Црној Гори и планине Златар у Србији. Партнери су заједничким радом створили нове туристичке производе који директно промовишу потенцијале циљаних подручја, укључују локално становништво и доприносе економском развоју руралних средина. Укупна вредност овог пројекта је 264,724.74 ЕУР. У Црној Гори је развијена тематска рута „Горостасни висови“, дужине преко 500 км, која повезује више од 50 катунa и представља аутентичан приказ традиционалног планинског живота, локалне гастрономије и пејзажа изузетне лепоте. Овај производ додатно подстиче напоре за очување катунa и њихових вредности као потенцијалног нематеријалног културног добра. На Златару, у Србији, развијено је 5 тематских стаза укупне дужине 56 км, свака са јединственим тематским оквиром:

- Стаза среће са незаборавним панорамским погледима
- Стаза уживања за потпуни мир и релаксацију у природи
- Стаза доброг погледа која отвара спектакуларне видике ка околним планинама
- Стаза мириса посвећена богатству лековитог биља
- Стаза Радоињских меандара

Поред развоја стаза, пројекат укључује и унапређење туристичке инфраструктуре кроз изградњу одморишта и кампова, као и формирање ботаничких башти. Део пројектних активности посвећен је промотивним активностима укључујући припрему брошура, промотивног видеа, унапређење онлајн промоције и презентације пројекта на www.katunroads.me и www.zlatar.org.

Међу активностима који се односе на унапређење капацитета, истакао се сет тренинга за јачање вештина пружања туристичких услуга (унапређење квалитета услуге и комуникације са гостима, промоција и маркетинг у руралном туризму, употреба лековитог биља у козметичке сврхе).

Прилика за окупљање учесника са обе стране границе био је и заједнички тренинг са фокусом на коришћење лековитог биља у припреми хране, чиме се директно повезују традиција, пољопривредна производња и допринос диверсификацији производа. Посебну вредност пројекта представља увођење елемената одрживе мобилности. Набавком електричних бицикала и тротинета, у Србији ће се смањити притисак на природно окружење и подстаћи развој зеленог туризма у складу са савременим европским стандардима одрживог развоја.

Пројекат има економски потенцијал за локално становништво, омогућавајући развој нових туристичких садржаја, настајање нових радних места, подстицање младих и жена да остану и стварају у својим срединама, али и пружајући прилику малим произвођачима да понуде аутентичне производе кроз организовану туристичку понуду.

Поред економског ефекта, пројекат доприноси и очувању природних и културних вредности — заштити катунске архитектуре, нематеријалне баштине, традиционалних знања о лековитом биљу, очувању пејзажа и биодиверзитета подручја која су под заштитом националних и међународних институција.

У интервалу од 9. до 11. јула 2025.године организовано је промотивно путовање за туристичке оператере и медије, са циљем представљања нових туристичких услуга и садржаја прекограничног подручја Златара у Србији и Дурмитора, Сињајевине и Пивских планина у Црној Гори, које су успостављене кроз пројекат „Заједничке акције за развој руралног туризма“. Реч је о понудама планинског туризма, са акцентом на пружаоце услуга и природне лепоте ових планина.

Serbia – Montenegro

„Овај пројекат има велики значај за Нову Варош и туристичку понуду Златара, јер смо захваљујући Програму прекограничне сарадње Србија-Црна Гора и средствима Европске уније успели да креирамо нове садржаје, веома важне за анимацију туриста који бораве на нашој планини. Поставили смо сигнализацију дуж тематских пешачких стаза, што је један од предуслова за туристичку валоризацију природних и културних ресурса којима располажемо. Реализовали смо и сет едукација у циљу подизања знања златарских домаћина за пружање туристичких услуга, започели инфраструктурно опремање видиковаца... Иако је пред нама још доста посла, пројекат је дао почетни импулс и поставио основу за даљи развој и надоградњу понуде руралног туризма на Златару.“ - Бранко Пуцаревић, директор ТО „Златар“. „Реализацијом овог пројекта направили смо значајан искорак у јачању капацитета за одрживи развој туризма у прекограничном подручју Србије и Црне Горе. Верујемо да овакви примери добре праксе могу послужити као инспирација за нове иницијативе и подстицај за даље јачање прекограничне сарадње.“ - Снежана Зечевић, менаџер пројекта, Регионална развојна агенција за Бјеласицу, Комове и Проклетије

Омладински Стартап - Подршка младим предузетницима у пограничном региону Србије и Црне Горе

Пројекат „Омладински Стартап“ покренут је с циљем да подстакне младе људе у пограничном региону Србије и Црне Горе да покрену сопствени бизнис и остану у својим срединама. Обухвата општине Пљевља, Бијело Поље, Рожаје и Петњица у Црној Гори, као и Сјеницу, Пријепоље, Нову Варош и Прибој у Србији. Водећи партнер је Општина Пљевља, а пројекат реализују у сарадњи са Општином Сјеница и НВО АДП Зид из Подгорице. Укупна вредност пројекта је 250,495.56 ЕУР.

Током прве године спровођења, фокус је био на развоју предузетничког духа и изградњи подстицајног окружења за младе који желе да започну сопствени посао. Пројекат је кроз конференције, радионице, форуме, инфо дане и интензивне обуке повезао младе из два региона, подстичући размену знања, искустава и идеја.

У марту су организоване националне конференције у Пљевљима и Сјеници, на којима су представљени циљеви и значај пројекта за развој локалне економије. Уследили су инфо дани у Пљевљима током јуна, а потом и четвородневни Start Up камп на Жабљаку у јулу где је двадесет младих развијало сопствене пословне идеје уз менторску подршку.

У септембру, у Сјеници је одржан Start Up форум, први регионални догађај овог типа, који је окупио младе из Пљеваља и Сјенице ради умрежавања и заједничког рада на предузетничким решењима. Неколико дана касније, у Пљевљима је организован догађај током којег су млади представили девет иновативних идеја пред локалним званичницима, медијима и потенцијалним инвеститорима, од еко-козметике до едукативних дигиталних платформи. Инвеститори су показали реално интересовање за подршку развоју појединих бизниса, што је означило важан корак ка повезивању младих и тржишта.

Пројекат „Омладински Стартап“ током 2024. године није само подучавао младе како да креирају пословне моделе, већ је створио и простор за поверење, сарадњу и веру да је могуће покренути нешто своје — баш овде, у свом граду. У времену када се многи млади одлучују да оду, ова иницијатива показује да можемо да се ослонимо једни на друге и градимо заједно.

Одржива будућност кроз боље управљање отпадним водама – сарадња Пљеваља и Краљева

У оквиру пројекта „Придружимо се одрживој будућности кроз боље управљање отпадним водама“ спроведен је низ значајних активности које су ојачале техничке и стручне капацитете локалних комуналних предузећа, а резултирале изградњом поверења, пријатељстава и спремности за будућу сарадњу.

Кроз радионице у Пљевљима и Краљеву, запослени у овим предузећима стекли су нова знања, разменили искуства и добре праксе у свакодневном раду на локалном нивоу. Посебан допринос дала је студијска посета Марибору (Словенија) и њиховом савременом постројењу за третман отпадних вода. Иако Водовод Пљевља поседује сличну инфраструктуру, ова посета омогућила је тимовима да упореде моделе рада и добију конкретне савете за унапређење сопствених система.

Оно што пројекат чини посебно успешним јесте чињеница да су, осим техничких резултата, учесници стекли права пријатељства и партнерски однос, што је један од највреднијих исхода. Изграђена је посвећена и коректна сарадња, утемељена на заједничким циљевима и поверењу – основа за будуће заједничке пројекте.

На техничком плану, једно од кључних унапређења јесте набавка мини Канал Џет возила за Водовод Пљевља и Водовод Краљево. Ова специјализована возила значајно олакшавају одржавање канализационе мреже, убрзавају интервенције и доприносе већем задовољству корисника.

Вредност пројекта је 348221.61 ЕУР од чега Европска унија финансира 295361.57 ЕУР.

Пројекат је показао да сарадња у оквиру прекограничних програма доноси конкретне користи – од едукације и техничког унапређења, до јачања међуљудских односа и унапређења услуга у јавном сектору.

„Чак и ако до сада нисте имали искуства у оваквим пројектима, усудите се да учествујете. Овакав облик сарадње покреће талас позитивних промена и ствара ефекат који далеко надмашује почетна очекивања.

УСПЕШНА ПРИЧА: Виа Ферата – Нови адреналински туристички производ Пиве и Ибра

Пројекат „Виа Ферата пењање до откривања лепоте Пиве и Ибра“ успешно је завршен крајем децембра 2024. године, а резултат је стварање два нова туристичка производа у општинама Плужине (Црна Гора) и Тутин (Србија) – Виа ферата Пива и Виа ферата Ђурђевица.

Током пројекта, 20 будућих водича и спасилаца из Црне Горе и Србије прошло је обуку кроз три блока модула у трајању од по пет дана. Практични део обухватао је успон на више ферата у региону, укључујући Котор и Дурмитор. Учесници су стекли знања неопходна за безбедно вођење тура и пружање помоћи на фератама.

Виа ферата Пива, укупне дужине око 4.500 метара, званично је отворена 3. октобра 2024. године, уз присуство амбасадора ЕУ у Црној Гори Јохана Сатлера, председника општине Плужине Слободана Делића, председнице општине Тутин Селме Кучевић и директора ИНТЕР-а Драгише Мијачића. Након отварања, посетиоци су имали прилику да пређу целу руту уз водиче.

Церемонија отварања Виа ферате Ђурђевица у Тутину и завршна конференција одржани су 24. децембра 2024. године, уз приказ промотивног филма и доделу диплома водичима. Уговором је ферата предата општини Тутин, а управљање поверено Планинарском скијашком друштву Белег.

Пројекат је пример успешне прекограничне сарадње и развоја одрживог туризма у региону Западног Балкана. Ферате у Плужинама и Тутину допринеле су обогаћивању туристичке понуде, јачању локалних капацитета и промоцији природне и авантуристичке понуде региона.

Пројекат су партнерски спровели Општина Плужине, Општина Тутин и НВО ИНТЕР а укупна вредност пројекта је 288,643.1 ЕУР.

